

NAIK Mezőgazdasági Gépesítési Intézet

Jelentés

„Kistelepülések mezőgazdasági melléktermékekből és hulladékok keverékéből, pirolízis útján történő energia nyerése” című projekt EnviroVid, HUSK/1101/1.2.1/0358

Tóvári Péter

Kiértékelésre került részünkről a gázosítási technológiák széles irodalma, a jelenleg alkalmazott eljárás technológiák. Mindezek ismeretében a konzorciumi megbeszélések alkalmával folyamatosan egyeztettünk a konzorciumi partnerekkel. Az áttekintő irodalom feldolgozás a csatolt anyagok közt megtalálható.

A vizsgáltba vont minták a hazai alapanyag potenciál és a projekt munkaterve alapján került összeállításra. Elsődleges szempontként azokat a mezőgazdasági melléktermékeket válogattuk össze, melyek tüzeléstechnikai szempontból nem, vagy korlátosan alkalmazhatók, így megvizsgálva a termokémiai, ezen belül a gázosítással történő hasznosíthatóságukat. A másik kiválasztási szempont a lakossági eredetű hulladék, mint tüzelőanyag alkalmazás volt, ezen belül a szelektíven válogatott hulladékból képzett SRF (solid recovery fuel) mintát vizsgáltuk, valamint a nagy mennyiségben rendelkezésre álló szennyvíziszapot. A fászszerű mintákat elsősorban kontroll mintaként alkalmaztuk, valamint azzal a megközelítéssel, hogy potenciális mennyiségben a jövőben energetikai ültetvényekről származtatva rendelkezésre állhat.

Mindezek alapján 13 darab minta került kiválasztásra és vizsgálatra, melyet az 1. számú táblázat mutat be.

1. számú táblázat

Minta neve	Minta száma
Gabonaszalma pellet	1
Repceszalma pellet	2
Napraforgó ocsú pellet	3
70%+30% Repceszár+kukoricaszár pellet	4
Repceszár+kukoricaszár+fa pellet	5
Repceszár+kukoricaszár pellet	6
Energiafű pellet	7
Fűzfa apríték	8
Nyárfa apríték	9
Fa+papír keverék	10
Szennyvíziszap	11
Papírbrickett	12
SRF hulladék	13

A kiválasztott minták energetikai vizsgálata elkészült, a mérés kori nedvességtartalomhoz tartozó eredményeket a 2. számú táblázat mutatja be. A 3-as számú táblázatban az abszolút száraz állapotra számított mérési eredmények láthatók. A részletes mérési sorozatot mellékeljük.

2. számú táblázat

	w(C) _m (%)	w(H) _m (%)	w(N) _m (%)	w(S) _m (%)	w(O) _m (%)	w(Cl) _m (%)	A _m (%)	M (%)	q _{v,gr} (MJ/Kg)	q _{p,net,ar} (MJ/Kg)
1	41,738	5,002	0,496	0,206	36,008	0,591	7,690	8,270	16,748	15,393
2	41,459	4,938	0,473	0,270	35,047	0,563	8,200	9,050	16,472	15,128
3	47,879	6,139	2,171	0,254	24,946	0,331	7,400	10,880	20,202	18,612
4	37,098	4,421	1,059	0,128	31,449	0,226	16,100	9,520	14,422	13,225
5	39,976	4,698	0,360	0,117	34,316	0,264	9,710	10,560	15,421	14,139
6	41,832	4,776	0,352	0,261	34,823	0,206	6,990	10,760	16,240	14,936
7	42,225	4,963	0,820	0,180	35,682	0,400	5,670	10,060	16,631	15,302
8	44,465	4,906	0,445	0,090	36,639	0,005	2,050	11,400	17,536	16,188
9	44,411	4,826	0,591	0,084	36,193	0,005	1,750	12,140	17,536	16,188
10	36,031	3,041	0,229	0,085	27,396	0,010	3,269	29,940	15,010	13,597
11	21,314	2,877	2,904	1,689	12,256	0,071	36,490	22,400	9,103	7,937
12	39,818	5,129	0,090	0,114	37,808	0,021	12,211	4,710	15,593	14,380
13	64,630	7,123	0,265	0,428	11,817	0,947	13,950	0,840	27,708	26,167

A mérési eredményekből megállapítható:

- A különböző minták alkalmazáskori nedvességtartalma jelentősen szóródik, ennek eredményeként a minták konzekvens összehasonlíthatósága nem lehetséges.
- Megállapítható, hogy a pellet formájú tüzelőanyagok nedvességtartalma 0-10 % között szóródik, míg az aprítékok és keverékek nedvességtartalma magasabb.
- Mindezek figyelembe vételével a legmagasabb fűtőértéke az SRF hulladék mintának adódott, míg a legalacsonyabb a szennyvíziszap mintának volt.
- A teljes összehasonlíthatóság érdekében, az abszolút száraz állapotra vonatkoztatott mérési eredményeket kell figyelembe venni.

3. számú táblázat

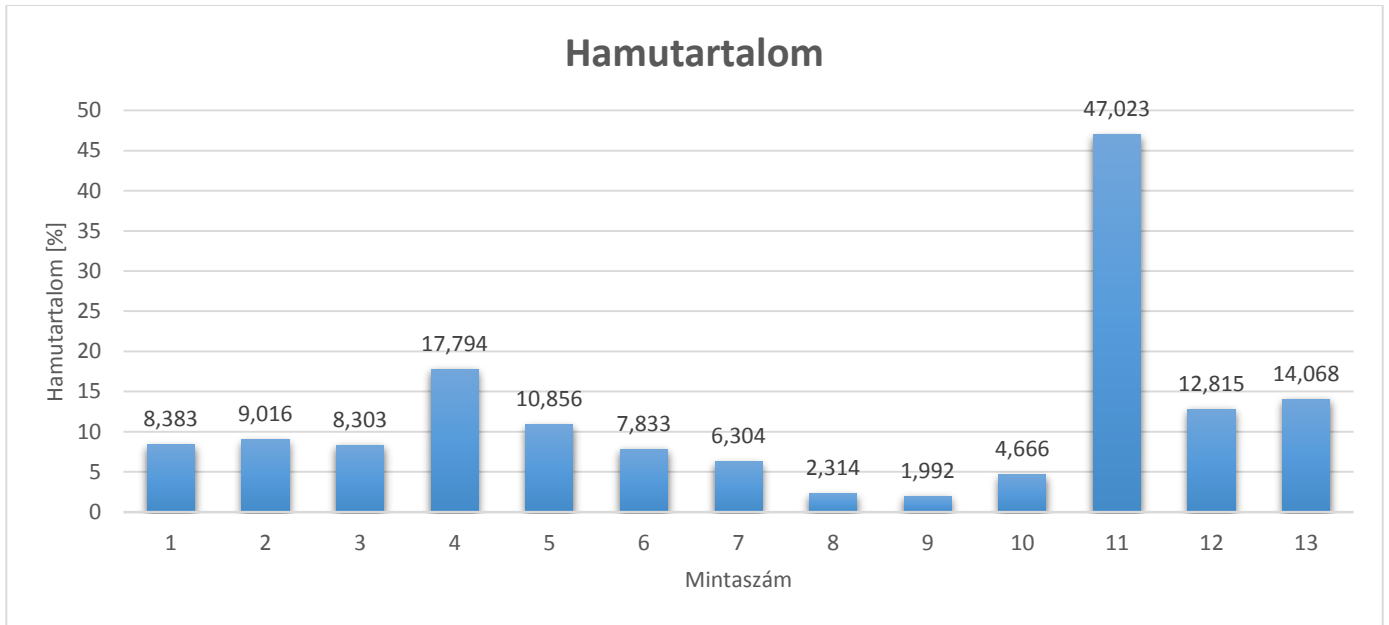
	w(C) _m (%)	w(H) _m (%)	w(N) _m (%)	w(S) _m (%)	w(O) _m (%)	w(Cl) _m (%)	A _m (%)	M (%)	q _{v,gr} (MJ/Kg)	q _{p,net,ar} (MJ/Kg)
1	45,501	5,453	0,540	0,225	39,254	0,644	8,383	0,000	18,258	17,069
2	45,584	5,429	0,520	0,297	38,534	0,619	9,016	0,000	18,111	16,928
3	53,725	6,889	2,436	0,285	27,991	0,372	8,303	0,000	22,669	21,183
4	41,001	4,886	1,170	0,142	34,757	0,249	17,794	0,000	15,939	14,874
5	44,696	5,252	0,402	0,131	38,368	0,295	10,856	0,000	17,242	16,097
6	46,876	5,352	0,395	0,292	39,022	0,231	7,833	0,000	18,198	17,031
7	46,948	5,519	0,912	0,200	39,673	0,444	6,304	0,000	18,491	17,287
8	50,186	5,527	0,503	0,102	41,363	0,006	2,314	0,000	19,792	18,586
9	50,548	5,482	0,673	0,095	41,205	0,006	1,992	0,000	19,959	18,762
10	51,429	4,340	0,327	0,121	39,103	0,014	4,666	0,000	21,425	20,472
11	27,467	3,684	3,742	2,176	15,816	0,091	47,023	0,000	11,731	10,934
12	41,787	5,379	0,095	0,120	39,784	0,022	12,815	0,000	16,364	15,190
13	65,178	7,184	0,268	0,431	11,917	0,955	14,068	0,000	27,943	26,409

A 3. számú táblázat alapján tehető megállapítások:

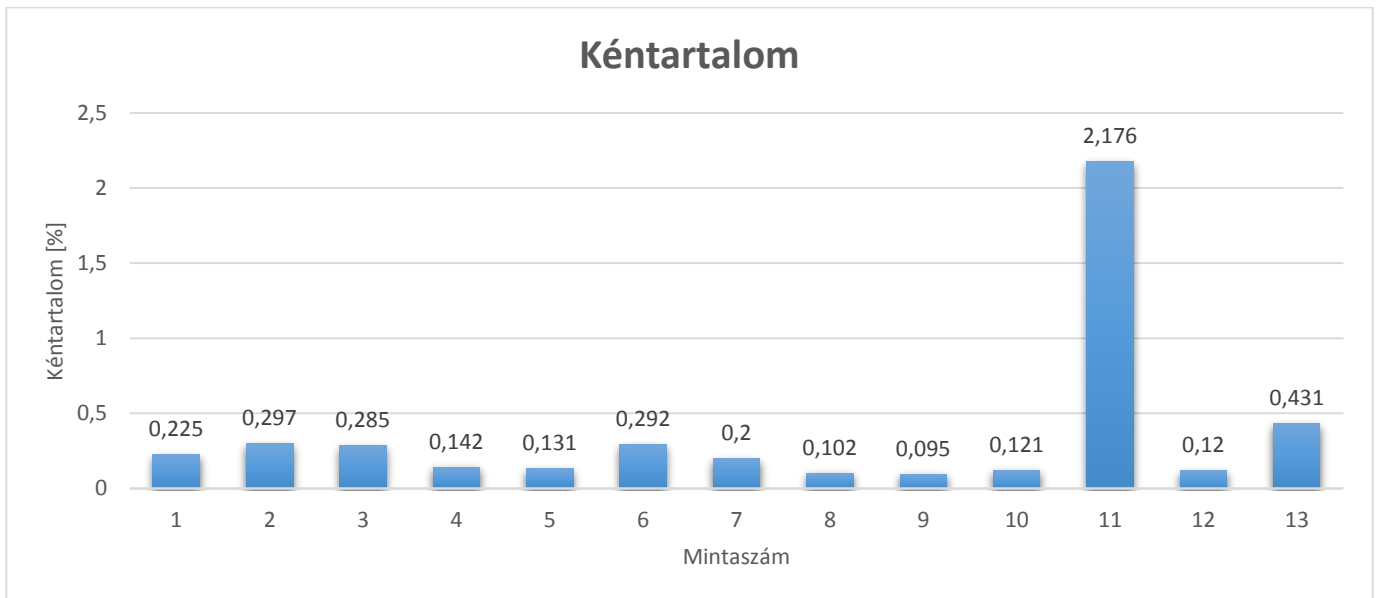
- Megállapítható, hogy az SRF hulladéknak van a legmagasabb fűtőértéke, mely a magas széntartalomnak köszönhető.
- A fa+papír keverék esetében az anyagösszetétel, míg az ocsúnál a magas törtszem, illetve olajtartalom okozza a kiemelkedően magas fűtőértéket.
- A szennyvíziszap esetében volt a legalacsonyabb a fűtőérték, mivel anyagtartalmának közel a fele éghetetlen. Innen a magas hamutartalom. A többi minta a megszokott értékeket mutatja.
- Az agripellet minták kéntartalma az MSZ EN 14961-1:2010 szabvány szerint a 2+ kategóriába tartozik.
- A 11-es minta kéntartalma igen magas, mely nem meglepő a minta eredetét tekintve.
- A fa aprítékok és a fa+papír keverék elfogadható, klórtartalmat tekintve. A mezőgazdasági melléktermékeknél a megszokott magas klórtartalom jelentkezik, amely tüzeléstechnikailag előnytelen a magas korrodáló hatása miatt. Ezért ajánlott ezen anyagok gázosítással történő hasznosítása.
- Az SRF hulladék klórtartalma a legmagasabb, a vegyes összetétel (többféle műanyag) miatt.

A fenti megállapításokat az alábbi grafikonok szemléltetik.

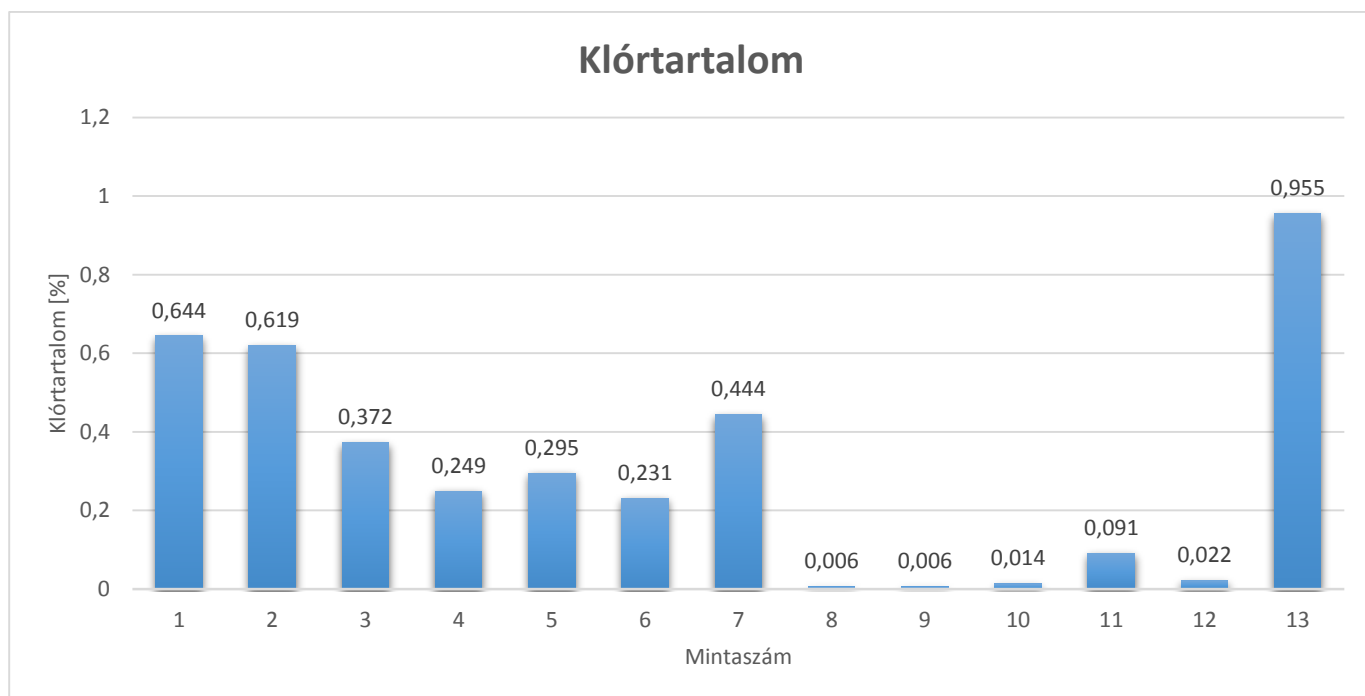
Hamutartalom

Kéntartalom

Klórtartalom

A kiválasztott mintákon hamu olvadáspont mérést is végeztünk, amely tüzeléstechnikai szempontból egy jelentős gátló tényező. (A részletes mérési eredményeket és jegyzőkönyveket a melléklet tartalmazza.)

A hamuolvasás vizsgálat során a következő mintáknál volt tapasztalható olvadás:

- Szennyvíziszap
- Energiafű
- Repceszár-kukoricaszár-fa
- Repceszalma
- Gabonaszalma

A legalacsonyabb deformációs hőmérséklete a gabonaszalmának volt, 729 °C. A legmagasabb deformációs hőmérséklete az 5-ös mintának volt, 1142 °C. A minták átlagos folyási hőmérséklete 1200 – 1400 °C között alakult.

A további nyolc mintánál olvadás nem volt tapasztalható. Folyási hőmérséklet 1500 °C- ig nem volt detektálható. Ezen minták közül a 3-as és 6-os minták deformációs hőmérséklete volt 700 °C körüli. A többi minta 1000 – 1100 °C- on deformálódott.

A részletes jegyzőkönyveket a melléklet tartalmazza.

A technológiai partner tervei alapján a technológiai sorhoz illesztve 2 hőmérsékleten kerültek modellezésre a kiválasztott minták. Az alacsonyabb kezelési hőmérséklet 300 °C, míg a magasabb 600 °C.

A 300 °C-os mérési sorozat kiértékelő diagramja alapján az alábbi megállapítások tehetők:

1. A 300 °C-on végzett mérési sorozatok igen nagy szórást mutattak, következetes kiértékelésük rendkívül nehéz. Ez azt is mutatja, hogy a 300 °C-on történő „előkezelési” folyamat inhomogén anyag esetében rendkívül nehéz technológiai feladat, hiszen az eltérő nedvességtartalom, az anyagok frakciómérete, és nem utolsósorban a fajlagos sűrűsége teljes eltérést mutat még a közel azonos anyagok és keverékek esetében is. Lásd repce és keverékei, vagy a fa és keverékei.
2. a csoportosítást megpróbálva azt lehet mondani, hogy a repce+kukorica+fa keverék, az energiafű, a szalma, és a repce+kukorica, valamint repce minták reakció egyenletének lefutása mutat azonosságot, míg egy másik csoportba tartoznak a fa, papír, ocsú tüzelőanyagok.
3. mindezek megerősítik a szakértői véleményt, amely leírja, hogy az eltérő nedvességtartalmú anyagok együttes kezelése nem javasolt, valamint hogy a 180 °C feletti hőntartás már elindítja a gázosodási folyamatokat, azonban az eltérő nedvességtartalom hatására ezek a reakciós görbék az anyagok jellemzőitől függetlenül más lefutási görbéket eredményeznek. Mindezek azért fontosak, mert így egyes anyagok kigázosodása hamarabb történik meg, ezzel rontva mind a kihazatali eredményt és hatásfokot, valamint olyan, a technológiára káros gőzök csapódnak ill. csapódhatnak ki, melyek negatív hatásúak a működésre.

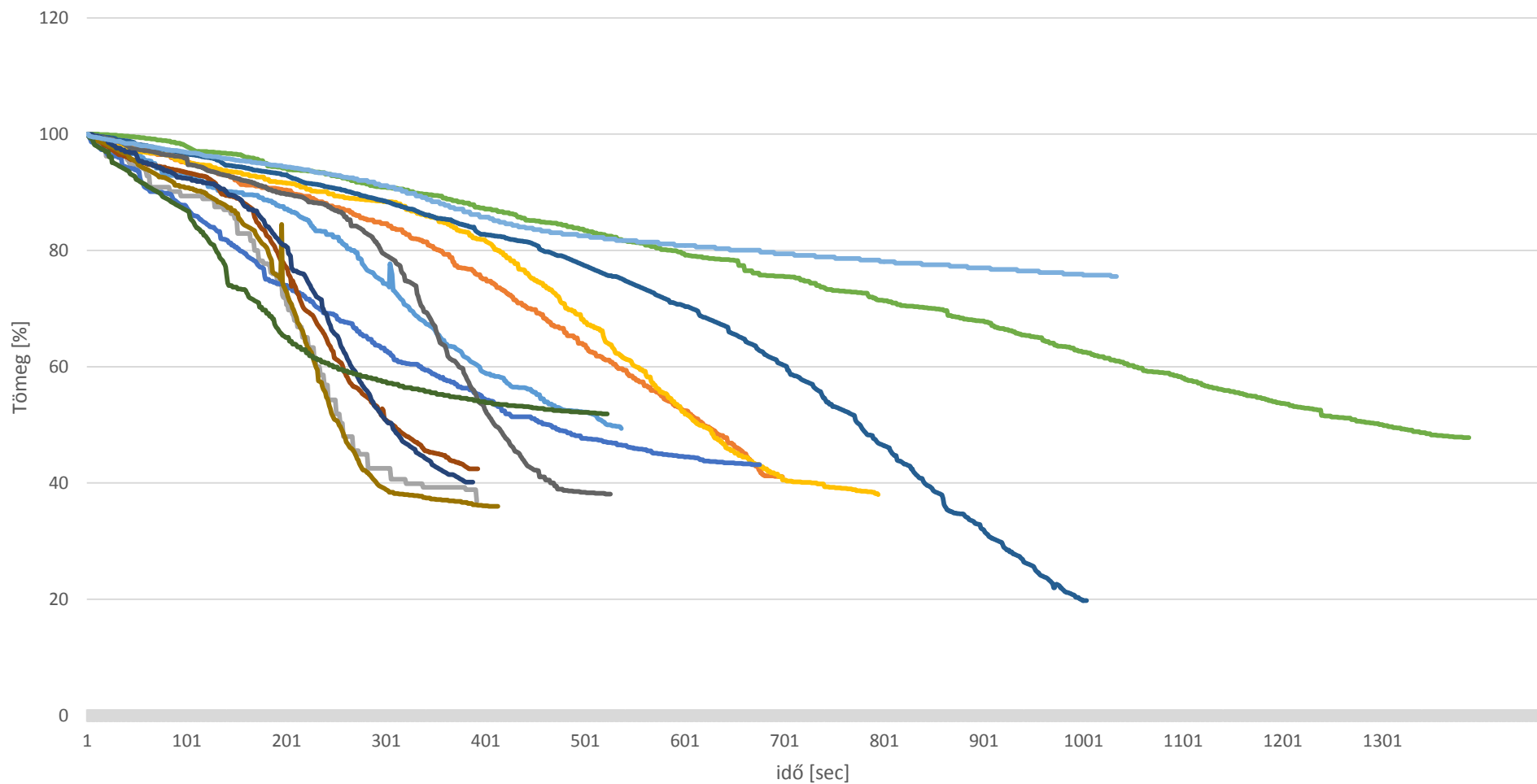
A modellezést követően visszamaradó „hamumintákon” is elvégeztük a hamuolvadási pont meghatározást.

A 300 °C -os kezelés után visszamaradó aktív szénminták hamuolvadási tulajdonságai:

- megolvadás öt mintánál következett be (1-es, 2-es, 6-os, 7-es, 13-as minták), melyek átlaghőmérsékletei 1146 - 1336 °C
- további nyolc mintánál a deformáció 575 °C és 1300 °C között volt detektálható
- a fűzfa mintánál nem volt tapasztalható deformáció
- a papírbrickett esetében a deformáció 293 °C –on következett be
- három minta (9-es, 11-es, 4-es minta) deformációs pontja 570 °C és 650 °C közé esett

A mérési sorozat részletes jegyzőkönyveit a melléklet tartalmazza.

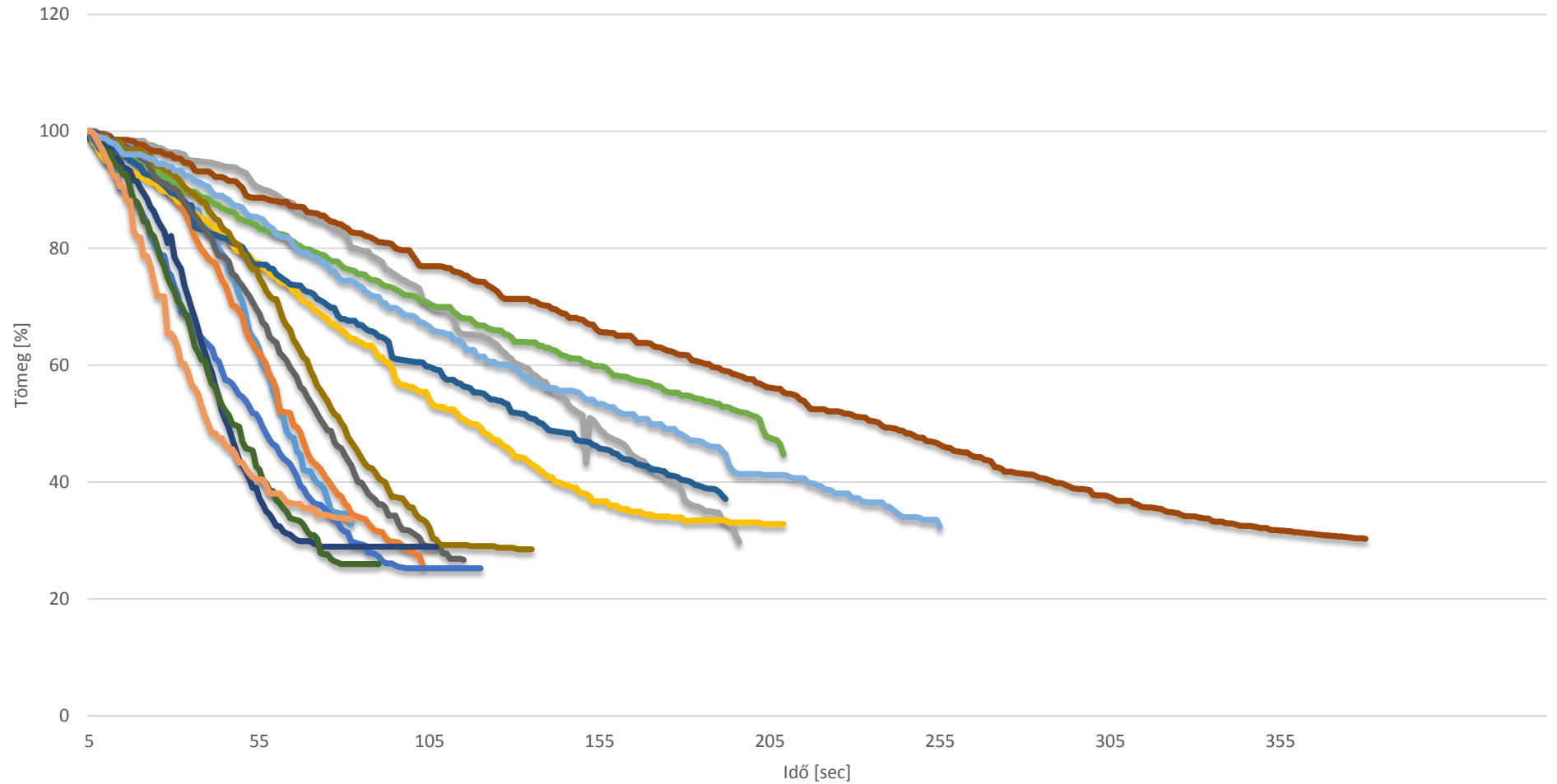
300 °C-os mérési sorozat

70-30Kuk.+Rep.	Fűz	Efű+Fa	Fa+Papír nagypellet	Nár
Ocsú	Papírbrickett	Repceszalma	Rep.+Kuk.	Rep.+Kuk.+Fa
Szalmapellet	Szennyvíz	Szemét		

600 °C-os mérési sorozat

- 70-30 kuk.+rep.
- Efű+Fa
- Fa+papír nagypellet
- Fűz
- Nyár
- Ocsú1
- Ocsú2
- Papírbrickett
- Rep.+Kuk.
- Rep.+Kuk.+Fa
- Repceszalma
- Szalma
- Szemét
- Szennyvíz

A 600 °C-os mérési sorozat már teljesen eltérő eredményeket mutat. Itt már megfigyelhető, hogy az eltérő nedvességtartalomnak nincs akkora hatása a reakciókra, s az alkalmazott tüzelőanyagok anyag- és energetikai jellemzőik szerint elkülönülnek egymástól.

Itt két nagy csoportot lehet megkülönböztetni:

1. csoport: a gyors lefolyású reakciójú anyagok, melyek meredeken csökkenő diagramot mutatnak. Ezt a következő anyagok alkotják:
  - 70/30 kukorica-repce keverék minta
  - repce minta
  - repce- kukorica keverék minta
  - repce-kukorica-fa keverék minta
  - szalma minta
  - energiafű-fa keverék minta
  - szennyvíz minta
  - nyárfa minta
2. csoport: a lassabb lefolyású reakciójú anyagok, melyek jobban elhúzódnak, kevésbé meredek diagramot mutatnak. Ezek a következő minták:
  - Ocsú minta
  - fa-papír keverék minta
  - papír minta
  - kommunális szemét minta
  - fűzfa minta

Az 1. csoportba sorolt minták közül talán egyedül a nyárfa minta az, amelyik jellegénél fogva kiemelhető és eltérő, hiszen a többi minta többségében lágyszárú anyagból készített keverék minta.

A 600 °C –os kezelés után visszamaradó aktív szénminták tulajdonságai:

- kezelés után az 5-ös és a 11-es minta olvadt meg 1356 °C és 1435 °C-on
- további tizenegy minta deformációja 225 °C (12-es minta) és 1263 °C (10-es minta) között történt meg
- a papírbrikettől eltekintve a nyárfa minta 650 °C-os deformációs hőmérséklete alacsony, a többi minta átlagos deformációs hőmérséklete 1100 °C körül alakult

A részletes jegyzőkönyveket a melléklet tartalmazza.